

Piata Mihai
Echenyi-tér)
Szabos.
dezés.
ter.
drb) és egy
drb).
Wosse bir-
Maria 87.

ek raktáron
a angol és
a uri szabó-
(volt Eisen-

na
omii S. A.
nișoara.

and No 22.
utca)

iat az
ll árakat
keztűt, him-
kalspkelléke-
árut, amíg a

éciók!

kusabbak
sebbek.

nagyobb
kben,

170.

Szerkesztőség kiadó-
száma és nyomda
Csongrád, St. Barón
utca (Brassai-utca) 10
Szerkesztőség
Telefon - 977
Sz. - 558
Cikkek kizárólag a
Szerkesztőséghez cím-
ben. Kéziratokat nem
vissza.

UJ KELET

ASZ J. POLITIKAI NAPILAP

ELŐFIZETESI ÁRAK
Romániában

Egész évre — — 650
Félévre — — 460
Negyedévre — — 240
Egy hónapra — — 85
Egy szám ára pályaud-
varon és vidéken is 4 le
Bukarestben — — 5

Csehszlovákiában

Egy hónapra — ck 35—
Egy szám — — 1-50

1925 december 2 Szerda

Csongrád-Kolozsvár * VIII. évfolyam * 275 szám

5686. Kiszlev 15

A pénzügyminiszteri körbe-körbe

A polgári esztendő utolsó hónapjában minden kereskedő és gyáros elkészíti az üzleti esztendő mérlegét és igyekszik egyensúlyba hozni a jövő évi költségvetését. Tagadhatatlan, hogy ehhez az ugynevezett egyensúlybához hoz szakértelemre van szükség és mennél szélesebb koncepciójú valamely üzleti vállalkozás, annál nagyobb finanszírozásra van szükség a kiadási és bevételi tételeknek kellő harmóniában való tartásához. Az állam közgazdasági apparátusának legfőbb kormányzója, Bratianu Vintila pénzügyminiszter, jó kereskedőhöz illően, már össze is állította az 1925. esztendő nyers mérlegét és most azon iparkodik, hogy kellő egyensúlyba hozza a jövő év gazdasági mérlegét.

Csak hogy ebben az iparkodásban nagyon kevés a köszönet és a pénzügyminiszter ur a készülő gazdasági operációba egyáltalában nem fitogtathatja a finanszírozási oroszlánkörmeit. A pénzügyminiszter legfőképpen nem arra törekszik, hogy a nagy koncepciójú ipari és kereskedelmi trösztök mintájára megfelelő szakértelemmel növelje az állami vállalkozások lukrativitását és így közvetve az állam jóvedelmét, hanem egy kiskereskedőt megszégyenítő egyszerűséggel egyetlen tollvonással igyekszik helyreállítani a költségvetési egyensúlyt. A pénzügyminiszter a legegyszerűbb módszert választotta: Amit veszít a révén, be akarja hozni a vámon. Vagyis felemeli ugyan a köztisztviselők nyomoruságos fizetését, ugyanakkor azonban az így jelentkező plusz-kiadást a monopoltermék, a vasut és a posta megdrágításával hozza egyensúlyba.

Az új költségvetés 75 százalékos fizetésemeléssel kecsegteti a köztisztviselőket: a katonatisztek fizetését, valamint a legénység zsoldját és étkezési pénzét pedig 35 százalékkal emeli. Erre az emelésre valóban szükség van. A köztisztviselők kar és a hadsereg egyformán rászól a régóta várt fizetésemelésekre. Nincs azonban szükség arra, hogy az így előálló terhet közvetlenül az ország polgárainak vállára rakják és a többi közt azokéra is, akik a fel- emelt fizetést kapni fogják. A monopoltermékek ára máris megdrágult átlag husz százalékkal. Január elsején a vasut előreláthatólag 30 százalékkal, a posta pedig körülbelül 100 százalékkal fog drágulni. Természetes, hogy ez a drágulás a kereskedelmi élet minden megnyilvánulásában éreztetni fogja a hatását, hiszen ha drágább a szállítás, megdrágul az áru is. Ilyenformán a pénzügyminiszter gazdasági tranzakciójának logikus eredménye az lesz, hogy amikor a tisztviselők és katonák az első fel- emelt fizetést kézhez fogják kapni, megdöbbenve veszik majd észre, hogy a jóvedelmük reális értéke nemcsak hogy nem nő, hanem a hirtelen támadt áremelkedésben még meg is csappant.

Igy lesz Bratianu Vintila jóvoltából árdrágítottá az állam, amely az uzoratorvény kérelmetlen paragrafusaival üldözi az árdrágítást még a kísérleteit is. A legszomorubb az egészben, hogy ezzel a keserves circulus viciosussal soha sem oldódik meg a költségvetési egyensúly és a jövő esztendőben újból egy ilyen radikális operációra lesz szükség, hogy a mérleg fel ne billenjen, hacsak időközben észébe nem jut a pénzügyminiszternek, hogy a termelés okos és intenzív növelésével is emelni lehet az állam bevételeit, nemcsak a vasut, a posta és a dohány megdrágításával.

Most az még sem lehet a cél, hogy amit egyik kézzel ad az állam a tisztviselőinek fizetésemelés képében, azt a másik kezével kétszeresen vegye vissza tőlük.

Mussolinit örökös minisztereinökké akarják megválasztani

Az olasz diktátor meg akarja ismételni Napoleont

(Róma, december 1. Az Uj Kelet tudósító- jától.) A képviselőház elé a napokban terjesz- tük be az új alkotmányjogi javaslatokat. Az új alkotmányjogi törvény szerint a miniszterelnök címe ezentul „első miniszter lesz”. A képvise- lőház ezentul a szenátus engedélye nélkül sem- mitéle javaslatot nem tárgyalhat, határozatot el nem fogadhat, vagyis a miniszterelnöknek a parlamenttel szemben vétőjoga van. Bizonyosra vehető, hogy ezeket a törvényjavaslatokat, melyek a diktatórikus kormányzat intézményesi- tését jelentik, a fascista törvényhozás meg fogja szavazni. Politikai körökben hirtelen jár, hogy a

fenti javaslatok elfogadása után nagy tüntetés lesz Mussolini ellen. A fascista-pártban már az irányban is mozgalom indult meg, hogy a parlament Mussolinit élethossziglanig válassza meg első miniszternek. Miután pedig a parla- ment megválasztotta Mussolinit, a szenátus küldöttsége megjelenik a király előtt és meg- kéri, hogy teljesítse a nemzetnek ezt a kíván- ságát. Sokan ebben a választásban egy nagy történelmi esemény megismétlődését látják és összefüggésbe akarják hozni a francia direktó- rium azon cselekedetével, mellyel annak idején Napoleont első konzullá választották.

Aláírták a locarno-i egyezményt

Chamberlain németül üdvözölte Luther kancellárt. Németország megszünt másod- rendű nagyhatalom lenni

(London, december 1. Az Uj Kelet tudósító- jától.) A locarno-i szerződés aláírására Londonba érkező delegátusok közül a német és belga küldöttek a La Manche csatornán együtt tet- ték meg az utat. Dowerben külön vonat várta a delegátusokat, amely Londonba vitte őket. A Viktoria-pályaudvar környékén, hogy a dele- gátusok vonatja befutott, csak néhány fényké- péss és a sajtó képviselői foglaltak helyet. A kiszálláskor Chamberlain külügyminiszter szí- vélyes mozdulattal nyújtotta kezét Luther né- met kancellárnak, akit németül üdvözölt. Este fényelőkkor érkezett meg Briand francia mi- niszterelnök, Benes társaságában. Este tíz óra- kor az olasz delegátusok vonata futott be a pályaudvarra. A delegátusokat a londoni sajtó igen meleg cikkekkal üdvözölte. A legnagyobb lapok hosszú cikkekkben méltatják a nap jelen- tőségét, mely fordulatot jelent egész Európa politikai életében. Az aláírás ma délelőtt a külügyminisztérium disztertermében történt meg. A diszterem perzsa szőnyegekkel van borítva, általában az egész teremben ünnepélyes han- gulat uralkodik.

Az aláírás ünnepélyes aktusa

A szerződés aláírása a terem zöldasztalán történt. A vendégek számára a fal mellett arany és bitor színekkel ékesített karszékek vannak elhelyezve. Vendégként jelent meg az aláírás ünnepélyes aktusára a teljes angol kormány, Baldwin az élén. Ezenkívül résztvettek az ünnepélyes aktusban Macdonald, Lloyd George és a többi pártok vezéreibei. A legutóbb lezajlott konferenciák közül ez a konferencia az első, amelyen engedélyezték a filmfelvétele- ket, amelyek a politikai egyezmény aláírásának ünnepélyes aktusát fogják megörökíteni. A film- felvételek céljaira fényezőket építettek be a nagyterembe. A szerződés aláírása a francia ábécé sorrendjében történt, ami annak a doku- mentálás, hogy a konferencia nem ismer el első és másodlagos hatalmakat. Az ábécé szer- rint Németország részéről Lutherrel és Strese- mannal kezdődik az aláírás. Utánuk Anglia nevében Baldwin és Chamberlain írta alá a békeokmányt. A többi országok részéről csak egy-egy delegátus írta alá a szerződést. Minden delegátus a saját tollal írta alá a szerződést. Azt a tollat, amellyel Chamberlain a külgy- minisztériumban aláírta a szerződést, a törté- nelmi relikviák közé fogják helyezni.

A szerződés aláírása előtt Chamberlain hatalmas üdvözlő beszédet mondott. Köszön- tette az idegen delegációkat és örömet fejezte ki afölött, hogy angol földön tetőzik be azt a

békeművet, amely a világpolitika legfontosabb eseménye s mely a pusztító háboru után a történelemben új korszak kezdetét jelenti. A költői szárnyalású beszéd befejező részében azt hang- sulyozta, hogy a civilizáció világszerte a szer- ződések aláírásától reméli az örök béke kor- szakának megnyitását. De ha nem is hozna békét ez a szerződés, mindenesetre a béke hosszú periódusát nyitja meg és lehetőséget nyújt arra, hogy a népek végre testvéreknek tartsák egymást és testvéreként működjenek közre a világ sorsának intézésében. Beszéde végén felszólította a német delegációt, hogy elsősorban írja alá a szerződéseket.

Chamberlain beszédére Luther kancellár né- met nyelven válaszolt. Reményét fejezte ki afölött, hogy be fognak válni azok az óhajok, amelyeket nemcsak a német birodalom, hanem az egész világ a locarno-i szerződésektől vár és amelyek a lelkek kiengesztelődésére és a megszállott területek felszabadítására fognak vezetni.

Luther szavai után úgy ő, mint Stresemann aláírták a szerződéseket. A szerződés-ek aláírása után Baldwin miniszterelnökkel diszében je- lentek meg a delegátusok. Az összes vendégek polgári ruhában jelentek meg, mert a német minisztereknek és diplomatáknak nem volt uniformisuk és frakkhoz sem szoktak eszkar- pint viselni.

Délután féltkor az angol király udvari audiencián fogadta a nyolcvan meghívott dele- gátust. A fogadtatás a legfényesebb szertartá- sok között folyt le az udvari gyász ellenére.

A „Daily News” ma reggeli közlése szerint a locarno-i szerződések körül szerzett érdemeiért az udvari ünnepen Chamberlain a térdszalag- rend lovagjává fogják ütni. Ezzel Chamberlain felveszi a Sir címet, amely azonban családtag- jaira nem száll át.

Briand francia miniszterelnök az angol sajtó képviselőinek nyilatkozatot adott, melyben hangsúlyozza, hogy a locarno-i szerződéseknek a világbéke szempontjából beláthatatlan kö- vetkezményei lesznek. E szerződések kiinduló pontjai lesznek a franciák és németek együtt- működésének.

Mérenylet készült Stresemann ellen?

Berlinből érkezett jelentések szerint a né- met delegáció Londonba való elutazása legna- gyobb titokban történt, mert Stresemann ellen mérenyletet terveztek. Az állomáson erős kat- tonai készenlét volt, de incidens nem for- dult elő.

FÓRUM

Ezt a rovatot a nagyközönség hozzászólásai számára nyitjuk meg és helyet adunk benne minden közérdekű megnyilatkozásnak. Az itt közölt cikkek természetesen függetlenek a szerkesztőség állásfoglalásától.

A Magyar Párt és a zsidóság

A Magyar Pártnak november 22-én lefolyt nagyváradi alakuló gyűlésén úgy Willer József dr., mint Leitner Mihály dr. nyilatkoztak a zsidó polgártársak, illetve hitsorosok érzelmi hovátartozásának kérdéséről. Nem kételkedem abban, hogy bevételek megfelelő passzusát észintez meggyőződés sugallotta és az a törekvés, hogy a magyarság és zsidóság lazulásnak induló kapcsolatát megerősítve, a magyarság illetve a Magyar Párt táborába tereljék Erdély, Bánát, Máramaros és Körösvidék egész zsidóságát. Hogy ez mennyire, milyen mértékben fog sikerülni, azt a jövő mutatja meg. Választások előtt vagyunk s egy esztendővel csatlakozásról — legalább is paktumos alapon — a közeljövő fog döntést hozni. Választások előtt vagyunk. Ilyenkor szükség van szép gesztusokra, testvéreileg kitárt karokra, fennem dobogó szívre és lelkesítő szavakra, ... szavakra ... szavakra ... Mindig csak szavak ...

1925-öt írunk. Hatodfél évvel az impérium átvétele után, hatodfél évvel a magyarországi kurzusváltás után. Mondja meg Willer Doktor, milyen formában és mikor tiltakozott a kapcsolt részek magyarsága az ellen, hogy zsidó testvéreiket odaát „B listás” állampolgároknak tekintsék, numeruszklauzusszal súlyosbitva. Világga kiáltotta-e az erdélyi magyarság a nagy, sikoltó vétót: „ne bántásotk zsidó testvéreinket, az ő vértükkel a mi vértünk is fogy, az ő sebeik nekünk is fájnak.” Talán meghallgatták volna odaát, talán nem tekintették volna az állami szuverenitást sértő külső beavatkozásnak.

Más, „lélekmérgezések folynak a közvetlen közelben”, „szidalmakat szórnak Románia lakosainak egy néptömege ellen”, állapítja meg Willer dr. ur, de ezzel a magyarság nem azonosítja magát. Szép gesztus, ezt vártuk. De mit tettek eddig, hol voltak mostanáig? Mikor a „Zion bölcsői” és más röpiratok ezreivel kezdték elárasztani az országot, ismeretlen és ismert tényezők, ez előtt négy évvel, az „Uj Kelet” volt az egyetlen magyarnyelvű sajtó-organum, amely tüzet kiáltott, félreverte a harangokat, s nem kicsinyelte le a nevelésnek látszó eszközökkel dolgozó zsidóellenes propagandát. A „Zion bölcsői” első füzetétől Cuza professzornak a zsidó vagyont kisajátító programjág sok nehéz napja volt az erdélyi zsidóságnak. Segítettek-e a „zsidó testvér”-nek, nyújtották-e a karjukat, melléálltak-e a harcban a Magyar Párt hivatalos, vagy félhivatalos organumai és vezetői? Nem, nem, soha. Hallgattak, elhallgattak. És most milyen különös ... Hogy ébrednek a szimpatiaik. Mint tavasszal a hóvirág, úgy bujnak ki a baráti jelzők a hó alól, a közöny jege alól, úgy, ahogy azt olvasztja a nap ... a választások napja.

Uraim! Itt egy kis hiba történt, egy kis elnézés, egy kis elkésés történt, itt elmúlt egy kissé egy pillanat, a pszichikai pillanat, amikor a szemlémi, vagy testi fejbeköltéstől magára eszmélt elcsatolt zsidóság megkezdte az értékeinek átértékelését. Egy nagy, katasztrófális erejű lelki devalváció adta meg itt azt a lökést, amely a részmeleléstől ontadatosan épült uton vitte a zsidóságot egy régi ideológiától egy új ideológia felé. Hosszu, keserű tapasztalatokkal és fájdalommal teljes évek mutatták meg, hogy nincs visszatérés, hogy itt már elvégeztetett, hogy most már késő. Nagyon tudom értékelni Willer dr. fáradozását és sajnálom kell, hogy csak szalmaszálba tud kapaszkodni. A zárt sorokban menetelő öntudatos zsidóság ezen az uton már nem érhető el.

És itt kell válaszolnom Leitner dr.-nak is, aki az asszimilációs doktrína híve, azé a doktrínáé, amely százszor mondott csődöt magán az asszimiláció befogadására kiszemelt más népfaj tiltakozásán és ellenállásán. Ma már mindenki tudja, hogy a zsidó nem asszimilálódhat, nem képes erre egyszerűen azért, mert egyetlen más faj sem hajlandó őt asszimilálni, a magyar sem.

A zsidó probléma nagy tömegeknek lét- vagy nemlét kérdése, s tulnőtt már azon, hogy fel lehetne bontani az egyedek külön problémáira, s egymástól függetlenül lebossen egyenként megoldani. Eppen a közelmúlt mutatta meg, hogy a látszólag befejezett folyamatu asszimiláció mélyén forrong a tűz, a láva, s csak alkalom kell arra,

hogy vulkánként kirobbanva, zuzzon szét mindent, perzselje fel a hátán megtelepedettek mindenét. Az asszimiláció az a szörny, amely a tengerbe alábukik, ha a háta már eléggé be van népesítve a béke, gyanutlan emberekkel és városaikkal.

Az „asszimilált” zsidóság a vezető fajjal együtt kisebbségi sorsra jutott. A keverék szétbomlott alkotó elemekre, szétbontották történelmi erőik. Leitner ur szerint a magyarságnak az elemeit az egyes felekezetek képezik, „amint volt és van református a katolikus magyar, úgy volt és van magyar zsidó is.” Miért nem zsidó magyar? Így kellett volna mondania az analógia alapján. Leitner a bevezetését ad absurdum vitte s kénytelen volt a helyzet megmentésére „magyar zsidót” mondani. Ha van angol szerb, dán portugál és spanyol orosz, úgy van zsidó magyar is és fából vaskerika.

A kétezeréves szétszórás alatt sokat szenvedett

Egyszerre három bizottság folytat külföldön kölcsöntárgyalásokat

(Bucuresti Bukarest, december 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) Jól informált körök szerint a kormány egyszerre három bizottságot küldött ki külföldre kölcsönszerzés céljából. Oscar Chiriacescu, Stirbey herceg és Kaufmann, a Banca de Credit igazgatója, egy amerikai pénzesporttal tárgyalnak kölcsön ügyében. Ezenkívül Oromola és Victor Antonescu, akik szintén külföldön vannak, egy másik pénzesporttal folytatnak tanácskozásokat. Az amerikai román bizottság ugyancsak utasítást kapott, hogy miután washingtoni tárgyalásait befejezte, utazzon Kanadába és az ottani nagyobb kereskedelmi és ipari csoportokkal folytasson tárgyalásokat aziránt, hogy a kommercializált vállalatok tőkéjében résztvegyenek.

Megkezdődtek a többórás vonatkésések

Óriási havazások vannak a regátban. Bratianu Vintila nea ad pénzt a vasutak rendbehozatalára

(Cluj-Kolozsvár, december 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) A váratlanul beállott téli időjárás, mint minden évben, már érezteti hatását a vasuti forgalomban. Az erdélyi vonalakon még elég normális a közlekedés, de a CFR vezérigazgatóságának hivatalos közlése szerint Moldvában a nagy havazások miatt a forgalomban lényeges zavarok állottak be. A vonatok többórás késéssel érkeznek meg rendeltetési helyükre. Jasiban két napja állandóan havazik. És ebben a tekintetben nincs kilátás javu-

és a tanult zsidóság. Soha világosabban, mint most, nem látta meg, hogy sorsa jobbrafordulását senki mástól nem remélheti, csak saját magától, hogy saját lábán kell megállani, saját színeiben, saját karjával küzdeni fenmaradásáért, jövőjéért, mint zsidó, mint zsidó zsidó.

Leitner Doktor Ur! Mi zsidók tudjuk nagyon jól, hogy hol van a mi helyünk. Oda is fogunk sorakozni mi is, Ön is. Mert csoda történt, Doktor Ur! Felébredt álomból a mi népünk. Még nyújtózkodik, de már felállt, de már elindult és megy, hétmértőföldes csizmáival...

Megy, megy és szeretettel várja, a megújodáshoz, mellé fogja ölelni a most még tétovázó minden fiát.

Oradea-Mare Nagyvárad, 1925 nov. 25.

Mérő Miklós

Tultermelés sodorta katasztrófába az erdélyi széntermelést

December első felében újabb tömeges munkáselbocsátás lesz a Zsil-völgyében. Nyolcórás munkaidő helyett 12 óra

(Petroseni, december 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) Azt a nyomasztó krízist, amely az egész világ széntermelésében már évek óta fennáll, Romániában ez év tavaszáig nem lehetett megérezni. Az egész vonalon fokozott mértékben haladt a termelés. Csak a fokozatosan leépített állami bányákban szűnt meg lassan-lassan a munka, holott közvetlenül az impérium átvétele után az állam valóságga monopolizálta a szén- és széniparot, hogy a kitermelt szén csak az állami üzemek és a vasutak szükségleteinek fedezésére fordíthatják, míg magánosoknak sem üzemfentartási, sem fűtési célokra nem jadhathatnak el szén.

A magánüzemek kényszerűségből villannyal, földgázzal, benzinnel és nyersolajjal pótolták a szén, amely kezdett drága lenni az állam számára is. Az állam ekkor olcsó lengyel és magyar szénrel hozott be, miáltal az erdélyi termelés jelentékeny hányada feleslegessé vált. Ezt a felesleget a bányatársulatok a magánpiacon akarták értékesíteni, de ez a már említett okok miatt nem sikerült. A kínálatból tehát idővel tultermelés lett. Az így előállt krízist a bányavállalatok úgy igyekeztek megszüntetni, hogy a ruhrvidéki mintára elsősorban az üzemeikben alkalmazott munkások munkabéreit kísérelték meg leszállítani és ezzel egyidejűleg 8 órai munkaidőnek egyelőre 9-10 órára, később 12 órára való emelésével akarták egyengetni az utját és igazolni a létjogosultságát egy közeli tömeges létszámredukciónak. Azonban a bányák munkásainak kereseti viszonyai amugyis olyan siralmasak, hogy abból maguk a vállalatok sem tudtak levonni anélkül, hogy ne kelljen vállalniok a kétségbeejtő nyomor fokozásának ódiáját.

Körülbelül két évvel ezelőtt kísérelték meg a zsilvölgyi bányatársulatok először a munka-

lásra. Bukaresti jelentés szerint Bratianu Vintila és a CFR új igazgatójának között konfliktus keletkezett a költségvetés miatt. A CFR igazgatótanácsa ugyanis amiatt, hogy a vasut költségvetését lényegesen redukálták, kijelentette, hogy a jelen körülmények között semmilyen összeget nem képes fordítani a vasutak újajpítésére és renoválására. A konfliktusnak érdekes fejleményei lehetnek, ezzel azonban a közlekedési viszonyok aligha fognak megjavulni.

időnek, különösen a szállító- és szellőztetőgépeknél és vízemelő szivattyuknál alkalmazott kezelőszemélyzet munkaidejének meghosszabbítását. E kísérletek kudarcot vallottak. Ez év tavaszán a „Petroseni” társulat, melynek Petroseniben két, Petrilán egy, Dilján, Aninoasán és Piscuban egy-egy és Vulcanban három művelés alatti bányatelepén és külső üzemeiben mintegy 12 000 ember dolgozik, 300 munkását bocsájította el és további nagyarányú létszámredukciót helyezett kilátásba arra az esetre, ha az állam, — amely az impériumváltásakor például a „Petroseni” r. t. napi 300 vagon szén átadására kötelezte és ezt a kvantumot a külföldi szén behozatala alkalmával önkényesen napi 200 vagonra csökkentette le — a visszatartott napi 100 vagon szénrel továbbra sem hajlandó átvenni.

A „Lupeni” r. t. az országban egyedülálló kokszüzemét egy nagyobb létszámcsökkentéssel ugyanebben az időben leépítette és a kincstár „Lones” nevű bányatelepein alkalmazott munkásainak 90 százalékát az 1924. tavaszán történt üzemi baleset — az áramfejlesztőtelepén levő egyik generátornak felrobbanása — következtében már jóval előbb elbocsájtotta, — itt különben azóta csak bányafentartásra szorítkozik az üzem. — Ugylátszik, az állam mitsem törődik a mindegyre jobban fokozódó gazdasági krízissel, nem is keres módot arra, hogy valamiképpen megszüntethető legyen az, mert különben a „Petroseni” által a tavasszal beigért újabb létszámredukció most, december elsejével nem léphetne a megvalósulás stádiumába, továbbá a nyugdíjazott, de könynyebb helyeken ennek dacára is tovább dolgozó munkások végleges elbocsátására, valamint a gépek kezelőszemélyzete eddigi 8 órai munkaidőjének október elsejével 12 órára való emelésére egyáltalában nem kellett volna sor ke-

Szerda, 1925

rüljön. Pedig vallek, hogy ha ez idejekorán nem lidáló helyes mekövetkeznek be teljes csődöt fog

Sia a könyör

A Kereskedő (Cluj-Kolozsvár) tudósítójától.) A tagozata tegnap tartott Tuffi ülésén a választásnelt, a Banca Kács Kálmánt, A lemondott Ke a választmány Kálmánt választ

Az ülés tárg a Kereskedő T együletének meg az egylet alaps lasztmány elfoga legált az egylet tagjai: Tuffi R alelnök, Mayer Florea Gyula. A választmá kérdéseivel foglal adóbehajtások az delkezés folytán amely az amugy reskedelmet súly hogy egy három amely bizottság tornál intervenci behajtásokat a vel eszközöljék é adóhátralékok részfizetéseket is cióba Tuffi elnö Mihályt delegálta

Az ülés prog rendkívül meleg választmány Flor hogy a kereskede lált kereskedőt el delmi érdemrend

Egy utca Bud

Hat járókelőt és szurkú

(Budapest, de sítójától.) Szomb ember tartotta ré káskülső ember utcán, az Eötvös selenyi-utcán és végig az Almássy-bele akart kötni totta husszupengé hat embert megse aki maga is megse a vérengző ember fot számláló töme

Nagy Alajos munkás szobator utca egyik kis ko kijött a korcsmáb dühöngve indult szembejövőket szic reáfigyelték. A Hé utca sarkán hirtel centiméter hosszú forgatta meg a lev ácsanó, aki az Eö kik, szerencsétlen Szükök között reá

Amikor a szer nikoltozva összeese a vérengző ember felé és amikor a elé ért, szembetalá munkással, aki mu a merénylő belelt dőfte kését. Barth mellett támolygott, összeesett

Most már kettő

rüljön. Pedig világosan mutatják az eddigi jelek, hogy ha ez a felelőtlen gazdasági politika idejekorán nem terelődik a helyzetet konzolidáló helyes mederbe, akkor olyan állapotok következnek be, melyek gazdasági életünkben teljes csődöt fognak előidézni.

Sfatul-küldöttség a könyörtelen adóbehajtások enyhítéséért

A Kereskedő Tanács választmányi ülése (Cluj-Kolozsvár, december 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) A Sfatul Negustoresc kolozsvári tagozata tegnap este ösválasztmányi ülést tartott Tuffii Richard elnököle mellett. Az ülésen a választmányba kooptáltak Comsa Jonelt, a Banca Centrala vezérigazgatóját, Szakács Kálmánt, Mayer Mihályt és Perry-Posult. A lemondott Keresztes István alelnök helyett a választmány kisebbségi alelnökök Szakács Kálmánt választotta meg.

Az ülés tárgysorozatának egyik pontja volt a Kereskedő Tanács önszegélyző és temetkezési egyletének megalakítása. Az elnök ismertette az egylet alapszabálytervezetét, melyet a választmány elfogadott és külön bizottságot delegált az egylet megszervezésére. A bizottság tagjai: Tuffii Richard elnök, Somogyi Miksa alelnök, Mayer Mihály, Romanovici Gligor és Florea Gyula.

A választmány ezután az adóbehajtások kérdésével foglalkozott. Megállapította, hogy az adóbehajtások az ismert pénzügyminiszeri rendelkezés folytán túlerélyes tempóban történik, amely az amugy is nehéz válsággal küzdő kereskedelmet súlyosan érinti. Ezért elhatározták, hogy egy háromtagú bizottságot delegálnak, amely bizottság Dumitriu pénzügyi adminisztrátorral interviáljon az iránt, hogy az adóbehajtásokat a méltányosság figyelembevételével eszközöljék és hogy az adminisztráció az adóhátalékok törlesztésére a kereskedőktől részfizetéseket is fogadjon el. Ebbe a delegációba Tuffii elnököt, Somogyi Miksát és Mayer Mihályt delegálta a választmány.

Az ülés programjának a letárgyalása után rendkívül meleg ünnepeltetésben részesítette a választmány Flora Gyulát abból az alkalomból, hogy a kereskedelmi miniszter a nemrég jubilált kereskedőt elsőosztályú ipari és kereskedelmi érdemrenddel tüntette ki.

Egy utcaseprő verengzése Budapest utcáin

Hat járókelőt és az üldöző rendőrt is összeszurkálta a részeg ember

(Budapest, december 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) Szombat este a pesti utcákat egy ember tartotta rémületben. Részeg fiatal munkáshölgy ember volt, aki a Hegedüs Sándor utcán, az Eötvös utcán, a Csányi utcán, a Wesselényi utcán és az Erzsébet körúton rohant végig az Almásy-térig. Eleinte csak szitkozódva bele akart kötni a járókelőkbe, majd előrántotta husszupengéjű kését és rohanása közben hat embert megsebesített. Végül egy rendőr, aki maga is megsebesült, tudta csak megfékezni a vérengző embert, akit akkor már több száz főt számláló tömeg üldözött.

Nagy Alajos huszonkétéves köztisztviségi munkás szombat délután a Hegedüs Sándor utca egyik kis kocsmájában iddoggalt és amikor kijött a kocsmából, erősen ittas állapotban, dühöngve indult el az Eötvös-utca felé. A szembefőzőket szidalmazni kezdte, mire többen reagáltak. A Hegedüs Sándor és az Eötvös utca sarkán hirtelen kirántotta körülbelül húsz centiméter hosszú pengéjű kését és őrvongva forgatta meg a levegőben. Hajszai Anna szőke nő, aki az Eötvös-utca 23. szám alatt lakik, szerencsétlenségére szembe került vele. Szökők között reátámadt és hátába döfte a kést.

Amikor a szerencsétlen asszony hangosan sikoltozva összeesett és elterült a havas utcán, a vérengző ember tovább rohant a Jósika utca felé és amikor a Jósika-utca 10. számú ház elé ért, szembetalálkozott Bartha András vas munkással, aki munkából jövet hazafelé tartott. A merénylő beleütközött a munkásb és hátába döfte kését. Bartha András egy ideig a fal mellett támo lygott, mire az üldözők odaértek, összeesett.

Most már kettőzött erővel vették üldözésbe

Nagy Alajost, a merénylő azonban hihetetlen gyors iramban vágatott és a Csányi-utca felé rohant. Itt Szabó R. Ödön műszaki tisztviselővel ütközött össze, aki Alkotmány-utcai lakása felé tartott. A tisztviselőt is megszúrta, majd tovább rohant a Wesselényi-utca felé.

Ekkor már több száz főt számláló tömeg üldözte a dühöngő embert és mikor a Wesselényi-utcából a körútra fordult, a sarkon tartózkodó lovasrendőr is üldözni kezdte.

A lovasrendőr azonban a havas, sikon uton csak nehezen tudott a közelébe férkőzni és így Nagy Alajosnak volt ideje arra, hogy a Wesselényi-utca és az Almásy-tér sarkán megsebesítette Korbuly Irén rákospalotai tizenéves tanuló, aki súlyos sérülést szenvedett.

Az Almásy-téren szorongatott helyzetbe került, a tömeg utolérte, de ő mit sem törődött üldözőivel és a nyomába igyekvő lovasrendőrrel.

A numerusz klauzuszhoz hasonló intézkedések évfordulója

(Cluj-Kolozsvár, december 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) Bukaresti távirati jelentés szerint december 10-ére a diákok nagy ünnepélyeket készítenek elő a numerusz klauzuszhoz hasonló intézkedések életbeletetésének elsőéves évfordulójára. A „numerusz klauzuszhoz hasonló“ intézkedések alatt a felvételi vizsgák elrendelését és a zsidó-hulla rendeletet értik. A közoktatásügyi miniszter az ünnepségek megtartását a legenergiusabban megtiltotta. Ez a tiltó rendelkezés azonban úgy látszik nem végleges elhatározása Anghelcsunak, mert a távirat azzal végződik, hogy a közoktatásügyi miniszter ebben a kérdésben a rektorokat december 4-ére Bukarestbe értekezletre hívta meg.

Hadbírótság elé került a repülőgépvásárlás botránya

Fegyelmi uton távollították el a repülőezredek parancsnokát.
Huszonöt aeroplán zuhant le az idén

(Bucuresti-Bukarest, december 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az Amszterdamban vásárolt repülőgépek átvételére kiküldött katonai bizottság, amint azt Mardarescu hadügyminiszter tegnap a parlamentben kijelentette, tudvalegőleg hadbírótság elé került. Mardarescu hadügyminiszter ma délelőtt folyamán hosszabban tanácskozott a fővárosi hadbírótság vezetőjével, Vladescu ezredessel. Az amszterdami bizottság Veroniade ezredesből és Muncu kapitány repülőmérnökből állott.

Jelentésük szerint a repülőgépgyár nem teljesítette hűen a megrendelést és nem a kért gépeket szállította. Ennek eldöntésére egy polgári és katonai hatóságokból összeállított vegyes

bizottság fogja a vizsgálatot levezetni. Veroniade, aki a repülővezérigazgatóságnál igazgatói állásban volt, lemondott és helyébe Jarca ezredest nevezték ki. Egyidejűleg megerősítik azt a hírt is, hogy Hentescu tábornok a repülőezredek volt parancsnoka, akit csak a napokban helyeztek át a turnu-severini hadtest élére, fegyelmi vizsgálat révén távozott a repülőhadserg vezetői állásából. A fegyelmi azért indult meg ellene, mert újabb Fockerszállítmányt akart rendelni. Egy most közzétett statisztika bizonyítani igyekszik, hogy a Potez típusú gépek is használhatatlanok. A statisztika szerint eddig 25 ilyen típusú gép zuhant le és ment tönkre.

Államsegélyt ígér

a liberális kormány a kisebbségi iskoláknak

Mosoiu miniszter közvetlen tárgyalásokat kezd az erdélyi kisebbségekkel Beterjesztették a magánoktatási törvényjavaslatot

(Bucuresti-Bukarest, december 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kisebbségi egyházak kívánásainak meghallgatása után Anghelcsu közoktatásügyi miniszter, aki váratlanul engedett kisebbségellenes politikájából, ma délelőtt meglepetésszerűleg a parlament elé terjesztette a magánoktatási törvényjavaslatot. Ez a váratlan lépés nemcsak a kisebbségi küldöttségnek, hanem politikai körökben is nagy feltűnést keltett, mert nem tudni, hogy a kisebbségi egyházaknak megígért módosítások megtörténhettek-e a rendelkezésre állott rövid idő alatt.

A közoktatásügyi törvényjavaslatnak hirtelen betérésére nagy meglepetést váltott ki az illetékes körökben.

Vajda Sándor, volt miniszterelnök, miután megtudta a javaslat betérését, a következőket mondotta:

— Ha a javaslat kisebbségellenes, amint májusban, most is számíthatnak teljes támogatásunkra.

Nagy Károly református püspök a következőket mondotta:

— Azok a módosítások, melyeket a kisebbségi egyházak által kiküldött bizottságokkal való tárgyalások során hoztak, nem elégitették ki az egyházakat. Egy pár nem lényegtelen módosítás van ugyan eközött is, de a kisebbségek azok nem elégíthetik ki és nincsenek összhangban a kisebbségi szerződésekkkel. Miután azonban az egyházak képviselői, de maguk az egyházak is, többiben kifejtették véleményüket ebben a kérdésben, a miniszternek módjában állott a módosításokat megtenni és így csak a módosítások ismerete mellett lehetne szólni a kérdésről.

A nagyvárosi liberális párt egyik vezérem-

bere ma érkezett haza Bukarestből, ahol politikai információk szerzése végett járt. Az illető politikus a liberális párt kisebbségi politikájáról rendkívül érdekes közléseket tett a sajtó képviselői előtt, amelyek, ha minden tekintetben fedik a valóságot, akkor egészen új korszakot jelentenek az erdélyi kisebbségi életben.

A liberális politikus nyilatkozatának fontosabb részleteit itt közöljük:

— A liberális párt nagy hajlandóságot mutat arra, hogy a kisebbségekkel megegyezést hozzon létre. Értesüléseink szerint a kormánynak a székekkel folytatott tárgyalásai már is megállapodásra vezettek és sikerrel kecsgetnek a Magyar Párttal folyó tárgyalások is. Hogy a kormány a most folyó tárgyalások komolyságát dokumentálja, már a legközelebbi időben a legkomolyabb biztositásokat fogja szolgáltatni a kisebbségek részére. A magánoktatási törvényjavaslat például olyan változtatásokkal kerül a kamara elé, amilyeneket a kisebbségek óhajtottak. Az új törvény szerint a kisebbségeknek joguk van iskolák létesítésére a miniszter jóváhagyása mellett. Ezekben az iskolákban a tanítási nyelv az illető kisebbség nyelve és csak meghatározott

1925 december 2
világosabban, mint most, jobbrafordulását senki saját magától, hogy saját színeiben, saját sajtóért, jövőjéért, mint

zsidók tudjuk nagyon gyűnk. Oda is fegünk csoda történt, Doktorai népünk. Még zsidó évek álomtól és nyujt már elindult és megy,

tel várja, a megújho- a most még tétovázó

1925 nov. 25.
Mérő Miklós

sokat

mált körök szerint a céljából. Oscar Chiamerikai pénzeszo- ez, akik szintén kül-merikai román bizott-jezte, utazzon Kana-argyalásokat aziránt,

tkésések

nea ad pénzt

erint Bratianu Vin-kanác a között kon-rltségvetés miatt. A anis amiatt, hogy a gesen redukáltak, ki-örülmények között képes fordítani a vas-válására. A konflikt-yei lehetnek, ezzel szonyok aligha fognak

trófába ést

csátás lesz
12 óra

llító- és szellőztető-attyuknál alkalmazott fejének meghosszabbított vallottak. Ez év arsulat, melynek Pet-ty, Dilján, Aniuoasán Vulcanban három mű-és külső üzemeiben olgozik, 300 munkását nagyarányú létszám-ssa arra az esetre, ha impériumváltozáskor t. napi 300 vagon és ezt a kvantumot a alkalmával önkénye-csökkentette le — a vagon szenet továbbra

országban egyedülálló bb létszámcsökken- ben leépítette és a anyatelepein alkalm- zálékát az 1924. tava- t — az áramfejlesztő- tórnak felrobbanása val előbb elbocsátotta, csak bányafentartásra Ugylátszik, az ál- ndegyre jobban foko- nem is keres módot megszüntethető legyen trosani“ által a tavasz- mredukció most, de- hetne a megvalósulás gyűdjizott, de köny- lacára is tovább dol- elbocsátására, valamint e eddigi 8 órai munka- e 12 órára való eme- kellett volna sor ke-

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemessé eretji és kassagi zsidó ság napilapja
Szerkesztők: Giszkalay János és dr. Marton Ernő
Felolvasó szerkesztő Dr. Marton Ernő
Előfizetési árak: Egy hónapra 85 lei, negyedévesre 240 lei, félévre 460 lei, egész évre 850 lei
Az Uj Kelet cikkeinek utánnyomása csak a feltétlen magjelöléssel engedélyezhető.

A mai naptár

Szerda
5686. Kiszlov 15.
1925. dec. 2.

Vasárnap lesz az ujságírókongresszus Nagyváradon. Az Erdélyi és Bánáti Népkisebbségi Ujságírók Szervezete rendezéskor az idén Nagyváradon tartja, december ötödikén és hatodikán. A kongresszusra, melynek rendezését a nagyváradai csoport végzi, hetek óta nagy előkészületek történnek. A rendezőség meghívta a kongresszusra az összes romániai sajtóvezetőket, melyek kilátásba helyezték megfelelő képviseltetésüket. Bukarest sajtóját többek között Mille Constantin, Costa-Foru, J. Baila, a „Neamul Romanesc” szerkesztője, B. Branisteanu, a belügyminiszter sajtóosztályát Gral Jonescu igazgató, az Erdélyi Román Sajtószindikátust G. Bota fogják képviselni, a kisebbségi sajtó pedig teljes számmal fog Nagyváradon megjelenni. A kongresszus tárgyszorozatán ott szerepelnek a kisebbségi sajtó legfontosabb kérdései: a cenzúra kérdése, a nyugdíjügy, a sajtó-federáció megalakítása, a kollektív szerződéses ügy. Ugyanez alkalommal fog megtörténni a nagyváradai ujságíróklub ünnepélyes megnyitása is. A kongresszus ideje alatt a nagyváradai színház díszelőadást rendez.

Befejeződtek a nemzetközi vasúti tárgyalások. Belgrádból jelentik: Magyarország, Németország, Lengyelország és Románia között a vasúti tárgyalások eredménnyel fejeződtek be. A megállapított tarifákat a kormányok ratifikálták, mely után életbelépnek az új tarifák.

Megnyílik a KKE jégpályája. A kolozvári Korcsolyázó Egylet vezetősége arról értesít, hogy a Calea Victorien (volt Magyar utca) lévő jégpálya a napokban megnyílik. A pályaintézés a következő árakat állapította meg: Bérleti jég egész szeszóra 300 lej, gyermekeknek 200 lej, (csoportokban legalább 50 en 100 lej). Napijegy nappal 10 lej, este 15 lej, gyermekeknek nappal 7 lej, este 10 lej. Az esti korcsolyázás 7 és 9 óra között villanyfény mellett történik. Beiratkozni Schusster Emil cég főtéri irodájában lehet.

Szabadtábra helyezik a Rákosi-féle kommunista összeesküvés vádlottjainak egyrészt. Budapestről jelentik: A budapesti ügyészség Rákosi Mátyás bűnpörében elkészítette a vizsgálati indítványt, melynek értelmében huszonnyolc letartóztatottal szemben az ügyészség a vizsgálati fozogát elrendelését javasolja, míg a többi tizennégy vádlottal szemben annak megszüntetését indítványozza.

Jabotinszky második előadása Bukarestben. Wladimir Jabotinszky, a revizionizmus megalapítója a Teatrul Central termétfelhasználás megöltözött közönség előtt tartotta második előadását a revizionista párt programjáról. Elmondotta, hogy a bevándorlás jelenlegi méretei Palesztinában ki-elégítők az országnak zsidóvá tétele szempontjából. Kérdés az, hogy meddig tudjuk a bevándorlás jelenlegi méretét megtartani? A bevándorlás nehézségei és látszólag elháríthatatlan akadályai már jelentkeztek. A mezőgazdasági telepítést a földárak hihetetlen tempójú emelkedése nehezíti meg, ha nem is teszi meg éppen lehetetlenné. A cionista szervezet képtelen megfelelő számban új kolóniákat alapítani a földárak magassága miatt. Az ipari fejlődést a külföldi áruk versenye gátolja a zsidó-tőke nagy vállalkozási kedvének ellenére. Földreform a mezőgazdasági telepítés nagyarányú keresztülvitelére és védővámok Palesztina ifjú ipar-

órákban kötelesek az államnyelvet tanítani. Ezek az iskolák, az eddigi gyakorlattól eltérőleg, államsegélyben fognak részesülni és már az 1926. évi költségvetésbe is tekintélyes összeget fognak erre a célra felvenni. A kor-

mány ezekkel az intézkedésekkel a kisebbségek jóindulatát akarja megszerezni. Mossiu miniszter a jövő héten Nagyváradra érkezik, hogy közvetlenül kezdjen tárgyalásokat a kisebbségek vezetőivel.

Garami, Buchinger, Lovászi és Hatvani Lajos karácsonyra visszatérhetnek Magyarországra

A magyar kormány amnesztiát ad az októberi forradalom vezetőinek
(Budapest, december 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) A magyar kormány, mint beavatott körökből hírlik, elhatározta, hogy néhány októberista politikusnak már karácsonyra megengedi a hazatérést. A magyar kormány ezen elhatározását Macdonald budapesti látogatásával hozzák kapcsolatba. Az októberista emigránsokra vonatkozólag legsimábban Garami Ernő személyére nézve jött létre megállapodás, akinek nem forradalmi működését kifogásolták, csupán a bécsi „Jövő” című lapban kifejtett munkásságát. Garami Ernőn kívül Lovászi Márton, Buchinger Manó és báró Hatvani Lajos azok a politikusok, akiknek Magyarországra való visszatérését már karácsonyra lehetségesnek tartják.

Pistiner zsidóvitája a kamarában a magánoktatási törvényről

A javaslat enyhébb a régi törvényről, de nem kielégítő. Erdély egyesülésének hetedik évfordulója

(Bucuresti-Bukarest, december 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kamara mai ülésén Vaitoiianu közlekedésügyi miniszter betérjettette a CFR jövő évi költségvetéséről szóló javaslatot. Grigore Cazacu és Jacobescu parasztpárti képviselő felszólalása után Conceatu képviselő bejelenti, hogy ma van Erdély és a régi királyság egyesülésének hetedik évfordulója. Kívánságára a kamara ezt az ülést az egyesülés emlékének áldozza. Jorga történelmi visszapillantást vet az egyesülésre és kiemeli azokat, akiknek érdemeik vannak az egyesülés körül.

Áttérnek a napirendre és Garboviceanu betérjesszi a magánoktatásról szóló törvényjavaslatot. A javaslatához elsőnek Pistiner, bukovinai szocialista képviselő szól hozzá. Megállapítja, hogy a javaslat valamivel engedékenyebb az Apponyi-féle magyar javaslatnál, de azért nem felel meg a követelményeknek és nem elégítheti ki sem a kisebbségeket, sem pedig a jó románokat. Példákat hoz fel, hogy a többi európai államokban miként rendezték a közoktatás kérdését. Legközelebbi szomszédunkat kell megemlítenem — monja Pistiner — Lengyelországot, amely megengedte, hogy a zsidók iskoláikban jiddisül és héberül tanítsanak.

Gradisteanu: Magyarországon a zsidók azt kérték, hogy tanítási nyelvük a magyar legyen.

Pistiner: Ez még nem jelenti azt, hogy nálunk a zsidók a román nyelvet kérik.

Garboviceanu előadó: A romániai zsidók azzal dicsekednek, hogy Mózes-vallású románok.

Jorga (a liberálisok felől): Önöknek is van néhány ilyen Mózes-vallású románuk? (Derültség.)

Pistiner történelmi visszapillantást vet ezután az osztrák-magyar monarchia kulturpolitikájára és így folytatja:

— Önök folytatják az osztrák-magyar monarchia politikáját. Nem látják és nem ébrednek annak tudatára, hogy hová jutott a monarchia elnyomó politikájával.

Pistiner és Stefan Joa között szóváltás keletkezik.

Pistiner: Nekünk kisebbségeknek meg kell adják azt az elemi jogot, hogy gyermekeink saját anyanyelvükön folytathassák tanulmányukat.

Lascu Demeter: A magyar zsidók magyaroknak vallják magukat!

Pistiner: Mindenkinek megvan a joga, hogy olyan nyelven tanuljon, amilyen nyelven akar. Jogainktól nem lehet minket megfosztani. A javaslat nem válhatik törvénnyé, mert a kamara nem szavazhat meg ilyen javaslatot.

A szenátus mai ülésén Mossiu betérjesszi a legfőbb technikai bizottság módosító javaslatát, melyet a kamara már elfogadott.

Gussi liberális szóvá teszi, hogy a vasutnál nincsen eléggé intenzív ellenőrzés a tisztviselőkkel szemben.

Theodorescu a bolgár komitási bandák gyakori betöréseit teszi szóvá. A komitáciknak az a céljuk, hogy Silitrat és Turtucaiat visszafoglalják. Ha a közigazgatási tisztviselők indolenciája az oka annak, hogy a betöréseket egyszer s mindenkorra meg nem szüntetik, bocsássák el őket az állam szolgálatából, ha pedig az eszközök hiánya okozza ezt, gondoskodjanak megfelelő eszközökről. Morarescu perét hozza fel, aki szintén ilyen határvédelmi munkálatokra volt kirendelve. Duca kéri, hogy a pert ne avassák bele az ügyekbe, mert az tisztán a bíróságra tartozik. A kormány a maga részéről még a mult hónapban energikus lépéseket tett a bolgár kormánytól a komitási bandák ellen.

Az elnök kéri a képviselőket, hogy vonuljanak a szekciókba és sietessék a választójogi törvényjavaslat munkálatait.

Sándor József párhuzamot von a kisebbségek háborúelőtti és utáni életfeltételeiről. A háború után a kisebbségek rossz helyzetben vannak. Egyesülés után a kisebbségi iskolák száma nagyon lepadt.

Garboviceanu: Nem igaz, sőt emelkedett! Sándor József: Elvették tőlünk az iskolaépületeket.

Angheliescu: Nem igaz! Nem vettünk el egyetlen felekezeti iskolaépületet, hanem csak azokat, amelyek az állam tulajdonát képezték.

Sándor József: Erdély lakossága nem lehet megelégedve azzal a helyzettel, amit a javaslat törvénnyé emelése előidéz. Liberálisabb szellemű javaslatnak kell jönnie.

Egy liberális hang: Budapestről diktálják beszédét?

Sándor József: Hét éve, amióta Románia aláértvője vagyok és ezen idő alatt semmilyen öszekötöttem sem volt Budapesttel, sem a magyar kormánnyal, sem annak kiküldöttével, mégkevésbé pedig a magyar irredentákkal.

Sándor beszéde további során ismerteti az európai többi államok kulturális történelmét. Beszéde alatt a nemzeti pártiak és általában az ellenzék, hogy húzzák a javaslat tárgyalását lassankint elszállingóznak a teremből és az elnök kénytelen a határozatképtelenséget megállapítani és az ülést berekeszteni.

December 1-én megnyílt Albert Sámuelné vezetése alatt

ארתם כשר
étterem

a Luther-sörcearnokban, Széchenyi tér 18.

* A „Metropol”-kávéházban ma és minden este Fritz, Toll és Mirutz szimfonikus zenekara hangversenyez.

Poloskákát házilag kiirtani petéikkel együtt csak a „NOXAVAL”

lehet — A olcsó, hatása biztos, kezelése egyszerű. Kapható gyógyszerárakban és droguáriákban 30 lejért. Főraktár: Dr. BIRÓ gyógyszerész, Cluj

Győződjön meg hogy ajándéktárgyakat arany, ezüst és briliánsárakban legolcsóbban nálam szerezheti be.

F. Markovits, Cluj
Wesselényi M.-u. No 20.

Arany ezüst és briliáns tárgyakban a legkényesebb igényeket is kielégítő nagy választék.

nak lábraállítására, ezek a revizionista párt programjának sarkalatos gazdasági pontjai. Zsidóbarát közigazgatás alapfeltétele a zsidó Palesztina fejlődésének és a revizionista párt követeli, hogy a magasállású hivatalnokok kinevezése Palesztinában csupán a cionista szervezet beleegyezésével történhessen. Palesztina zsidó lakossága egy, iránta nem barátságos többség között él, ennél fogva a biztonsági kérdés csakis egy megfelelő helyőrség tartásával tekinthető megoldottnak. Miután pedig nem kívánhatjuk Angliától, hogy áldozzon erre a célra, követelhetjük az önálló zsidó helyőrség felállítását. Jabotinszky ezután kritika alá vonja a Jewish Agency kérdését, majd a bécsi XIV. világkongresszus ellentétét emelte ki, másfelől azonban elismeri a cionista munka eddigi nagyszerű eredményeit.

Két budapesti tőzsdebizománycsoport öngyilkossága. Budapestről jelentik: Az elmúlt éjszaka Jasovits Gyula és Jasovits Sámuel tőzsdebizománycsoport Katona József utcai lakásuk negyedik emeleti ablakából az utcára ugrottak és szörnyet haltak. Jasovits Gyula hatvanegy esztendő, Jasovits Sámuel pedig ötvenéves volt. A két tőzsdebizománycsoport soha sem vett részt a tőzsdei konjunktúrában, mindig szolid keretek között kötötték meg üzleteiket. Pannónia-utcai irodájukban végzetes tettek előtt mosolyogva bucsuztak el jogtanácsosuktól, Székely Dezsőtől. A bucsuzás után közvetlenül Jasovits Sámuel telefonon hívta fel Székely Dezsőt, akivel közölte, hogy férje asztalán a következő tartalmú levelet találta: „Balsors áldozott bennünket, üzletünk rosszul ment, ne haragudjatok reánk tettünkért”. Jasovitsné rémülten kérte a jogtanácsost, hogy lépjen közbe a két tőzsdebizománycsoport megmentése érdekében. A jogtanácsos elrohant a Katona József utcába, ahol már akkor a ház előtt nagy tömeg állt a körül a két véres hullát. A Jasovits testvérek a legnagyobb lelki nyugalommal készültek öngyilkosságukra. Hátrahagyott levelükben arra kérték a hatóságokat, hogy a budai zsidó temetőben temessék őket szüleik mellé. Az öngyilkosság előtt levetették gallérjukat és manzsettáikat, kivették zsebeikből órájukat, cigarettatárcájukat, okmányait és értékeiket és mindezeket az asztalra helyezték. Előbb az öregebbik fivér ugrott, utána az ifjabbik, ki utközben pillanatra megakadt a telefonszékben és azokat elszakítva zuhant le a kövezetre.

Amnesztiát kérnek a spekulatív törvény alapján elítélteknek. Bukarestből jelentik: A bukaresti kereskedőknek egy küldöttsége kereste fel Tancred Constantinescu kereskedelmi minisztert, akit arra kért, hogy a karácsonyi amnesztia alkalmazásával részesítsék amnesztiában a spekulatív törvény alapján elítélteket is. Tancred Constantinescu kijelentette, hogy semmi kifogása nincsen ez ellen, ha Marzescu igazságügyminiszter is hozzájárul. A küldöttség ezután ma Marzescut keresi fel.

A bányagazgatóságok diszponálnak ezentúl a szászalító kocsik felett. Bukarestből jelentik: A CFR vezérigazgatósága a szászalító kocsikra alkalmas vasúti kocsik szétosztásánál azt az újítást hozta be, hogy ezután a bányagazgatóságok kapnak megfelelő számú kocsit és ők kell gondoskodjanak az arányos szétosztásról.

Eliháritották a bécsi postásstrájkot. Bécsből jelentik: A kormány a postaalkalmazottakkal való tárgyalás során felajánlotta a postatisztviselőknél, hogy évente szántiz schilling jutalmat ad részükre. Az alkalmazottak a felajánlott összeget nem fogadták el, mert százhusz schillinget követelnek. A tisztviselők követeléseik teljesítésére ultimátumot küldtek a kormánynak, kijelentve, hogy amennyiben követeléseiket nem teljesítik, csütörtök éjjel tizenkettőkor sztrájkba lépnek. A kancellár azonban a vezetőkkel a késő esti órákban a főbb pontokra vonatkozólag megegyezett s így a sztrájk elmarad.

Lehet-e nőtisztviselő törvényeségi jegyző. Bukarestből jelentik: Szentimrey Valeria, a temesvári törvényeségi tisztviselője kérvényt adott be, hogy nevezzék ki törvényeségi jegyzőnek. Kérvényét elutasították azzal, hogy nő nem lehet jegyző. Szentimrey Valeria a semmitűszéknel keresett orvoslást, amely tegnap foglalkozott az ügyvel. Kimondták, hogy a kincstárnak jogában áll azt kinevezni, akit akar. Arra vonatkozólag, hogy nő lehet-e jegyző, a semmitűszék külön nem hozott elvi döntést.

Tizenkilenc ir forradalmárt megöltöztettek Dublinból. Londonból jelentik: Az iri forradalmi akciója ismét mutatkozik. Legutolsó tevékenységük közé sorozható az a puccs, amit a dublini fogház ellen követtek el. Három ir forradalmár rendőrniformisba öltözött és magával cipelt három züllött, részeg embert. Ugy tettek, mintha az utcáról felfedezett részegeket hoznának be a fogházba, amelynek kapuit természetesen kinyitották előttük. Amikor már bent voltak a fogházban, a hat ember revolvert rántott és arra kényszerítette az őrköt, hogy a fogvatartott tizenkilenc forradalmárt haladéktalanul adják ki.

Rendőrk és cigánybanda harca a hátszegi havasokban. Tudósítónk jelenti: A hátszegi vadásztársaság néhány tagja észrevett a város felett fekvő erdőben egy, az országúttól nagy távolságra, az erdő sűrűjében behúzódott hat székérből álló cigánykaravánt. Értésítették a rendőrséget, ahonnan Dominic Oniga rendőrőrnök és Gyukits legénységi parancsnok szállottak ki és körülvették a telepet, hogy a karavánt leigazoltassák és átkutassák, mivel gyanús volt a bujkálásuk. A cigányok azonban elővigyázatosak voltak, mert a férfiak, egy beteg kivételével, keréket oldottak. Később kiderült, hogy nagyobb pénzösszegeket és értékesebb tárgyakat vittek magukkal. A rendőrség csak 16 asszonyt és hat gyermeket foghatott, valamint egy súlyos beteg öreg cigányt, akik minden néven nevezendő felvilágosítást megtagadtak. Átkutatva a kocsiakat, többek között kilenc elegáns női és férfi bundát, több zsák nullás lisztet, vásznakot s egyéb értékes tárgyakat találtak bennük. A rendőrségre az erdő sűrűjéből több lövést adtak le ere megmentésére. A tetteseket nem sikerült elfogni, annak ellenére, hogy a rendőrség csendőrséggel megerősítve éjjel-nappal nyomoz utánuk. Kiderült, hogy a banda Gyulafehérváron egy nagyobb betörést követett el, ahol Grünberger Ernő üzletéből több mint nyolcvan bundát és egyébeket vittek el kétszáz ezer lej értékben. Ezekből néhányat a karavánál megtaláltak. Vajdahunyadon is több betörést követtek el a cigányok, akikről a rendőrség megtudta, hogy a havasi jubázosknál érdeklődtek, kik Hátszeg gazdagabb polgárai és hogy a rendőrségnél milyen létszáma van.

A Zsidó Jogvédő Iroda közleménye. A cluj-i itélőtábla mellett működő állampolgársági felbontási bizottságnál a következők állampolgársági ügye nyert elintézését. 1925 november 18-i kelettel: Dr. Harnik Géza Cluj, Riessl Mendel Cluj, Rávész Andor Cluj, Róth Ignác Cluj, Rosenberg Simon Cluj, Rosenthal Fani Cluj, Rosenberger Ármán Cluj, Reder Lipót Cluj, Rosenberger Ármán Cluj, Róth Jakab Cluj, Rosenberger Moise Cluj, Róth Jakab Cluj, Rosenfeld Farkas Cluj, Roth Jakab Gherla. 1925 nov. 22-i kelettel: Deutsch Mór Cluj, Steiner Miksa Cluj, Stern Adolf Cluj, Sigal Ábrahám Cluj.

Deutsch Sím felgyógyult. Még emlékeztet az Uj Kelet olvasói előtt, hogy Deutsch Sím, a Brassóban lejárított Brasovia-Haggibor márkésből kifolyólag lábán csontrepedést szenvedett. Több, mint három hónapos gyógykezelés után Deutsch Sím felgyógyult súlyos sérüléséből és most utókezelésre Budapestre utazott.

A francia idegenlégió Magyarországon toboroz katonákat a marokkói frontra. Budapestről jelentik: Szegeden eltűnt egy fiatal folyamőr, akinek eltűnésével kapcsolatban a katonai hatóságok körözlevelet adtak ki. A folyamórt nemsokára Budapestén elfogták. Elmondta, hogy azért szökött meg, mert Szegeden egy úrral találkozott, aki százezer koronát adott neki arra, hogy jöjjön Pestre és jelentkezzék egy bizonyos címmel. A folyamőr vallomása alapján vizsgálatot indítottak meg, amelynek során kint, hogy a francia idegen légió megbízottai munkanélküliekből, fiatal parasztiúkból egy alföldi brigádot akartak megszervezni, hogy a brigád tagjait a marokkói frontra küldhessék.

Kína megint forrong. Londonból jelentik: Kínából érkező hírek megerősítik az ottani zavargásokat. A nemzeti mozgalom ismét fellángolt és ötezer diák hatalmas körmenetben tüntetett Tuán-Chi-Yui köztársasági elnök ellen. A tüntetők botokkal felszerelve vonultak az elnöki palota elé és követelték, hogy bocsássák be őket a palotába, mert beszélni akarnak az elnökkel és meg akarják neki magyarázni, hogy csak akkor lesz csend a birodalomban, ha távozik állásából, mert működését kárhózatónak tartják az országra. A tüntetőknek azonban nem sikerült bejutniuk az elnök elé, mire propaganda-cédulákat osztottak szájjaival a nyomokban jövő tömeg között. E cédulákon egyenesen lázadásra hívták fel lakosságot. „Döntsetek le Tuant és kergessétek szájjaival a vámkonferenciát” — ezzel végződik a felhívás. Ezzel a nemzeti mozgalommal párhuzamosan egy másik és pedig szociális irányu-

mozgalom is megindult, amelynek alapja a szovjet-országi propaganda. Honkongból érkezett jelentés szerint a kantoni kormány már azzal a gondolattal foglalkozik, hogy átvegye az egyesült Kína vezetését. E tervek szerint megszállják Kína három nagy kormányzóságát: Fukient, Kainsit és Csakiangot.

Román-jugoszláv vasúti konferencia. Bukarestből jelentik: December 9 és 12-ike között a jugoszláviai Copiciban a román és jugoszláv vasutak kiküldöttjei értekezletet tartanak a határmenti forgalom rendezése ügyében. A konferencián a két állam menetrendjét összehangba hozzák a vonatcsatlakozások szempontjából.

Szélvihar több bárkát elsüllyesztett a Fekete-tengeren. Bukarestből jelentik: Az egész országban óriási havazások voltak. A Fekete-tengeren nagy vihar dühöngött és számos halászbárka elsüllyedt. A Dnyeszter, a German Romi és a Bosporus hajók kormányai eltörték. Egy angol hajót a rettenetes szélvihar a szárazföldre sodort.

Házlebontási árlejtés. A Calea Victoriei 85. számú ház, mely áll 4 szobából, teljes lebontására és a kikerülő anyagra pályázatot hirdetünk. Ajánlatokat 1925 december 15-ig kérünk. Izraelita Jótékony Nőegylet, Calea Victoriei 85.

* 500 ezer lej tőkével társat keresek azonnal lebonyolítandó üzlethez! Tőke 400 százalékosan biztosított, azonnalra csupán 50 ezer lej szükséges, további összeg 30 nap múlva. Gim a kiadóhivatalban.

Meghalt Matlekovics Sándor. A polgári közgazdaságtan gondolatvilágának egyik legmarkánsabb magyar képviselője halt meg tegnap Budapestén: a 82 éves Matlekovics Sándor. Elvi meggyőződésén mélyen gyökereztek abban a liberális közgazdasági mentalitásában, mely szerint a termelésnek nem a szükségletek kielégítésére kell irányulnia, hanem a nemzeti vagyon és általában a gazdaság fokozására. Ezt az elméletet mindig végig frappáns érvekkel tudta alátámasztani és olyan gondolatbőséggel, mely ellenfeleit is tiszteltre és nagyrabecsülésre kötelezte vele szemben. Matlekovics Sándor az elmúlt liberális rezsimben két esetben is volt államtitkár, egyszer a földművelésügyi, egyszer pedig a kereskedelemügyi minisztériumban. Sokáig volt Budapest egyik kerületének képviselője is. Több gazdasági egyesület vezetője volt és elnöke a Társadalomtudományi Egyesületnek. Mint ilyen sok megértéssel viseltetett az új nemzedék iránt. Így például *Ligeti Sándor dr. t.*, a „Társadalmi gazdaság dinamikája” című mű szerzőjét, — aki pedig vele homlokegyenes nézeteket vall — előadásra hívta meg a Társadalomtudományi Egyesületbe. Matlekovics tegnap bekövetkezett halála előtt felőrával még dédunokájával sétált, majd hazament, ahol asztalhoz ült, ceruzát és könyvet vett a kezébe. Így, könyvvel és ceruzával a kezében érte utól a halál. Temetése csütörtökön délután három órakor lesz az akadémia előcsarnokából.

Heltai-premier a budapesti Vigszínházban. Budapestről jelentik: A Vigszínházban az elmúlt szombat este Heltai Jenő három egyfelvonásosát mutatták be, köztük a „Karácsonyi vers” című tréfát, amit évekként azelőtt már játszottak egy pesti színházban. A másik két darab címe: „Az orvos és a halál”, egy szatirikus költemény azokra, akik a halál elleni orvosságon töprengenek, a Menaszéria pedig arról szól, hogy az állatsereglet igazgatója nem tudta etetni állatait s aztán egyiket föletette a másikkal. Végül csak két oroszlanbőr maradt, amelybe felváltva öltöztek föl a játszózták az oroszlan szerepét az oroszlan-szelidítő (ex-manikürnő) férje és szeretője, a „kikiáltó”. Végül jön a facér fodrász, aki megszökte a szőnyeg s a két oroszlanban bánatában a ketrecben egymásra borul. Sok humor és szellemesség, valamint kiváló jellemző erő teszi élénkkel ezt a vígjátékot, amely folytonos derűlttségben tartotta a közönséget. Az előadás sikerét Hegedűs Gyula, Rajna Gábor, Törzs Jenő, Makay Margit segítették elő.

Továbbra is fogva marad az utlevélpanama fővádlottja. Bukarestből jelentik: A bukaresti tábla tegnap foglalkozott Filipovicinak, az utlevélpanama vádlottjának szabadlábrahelyezése iránti felfolyamodásával. A felfolyamodást elutasították és így Filipovici továbbra is letartóztatásban marad.

* Purgó az egyetlen biztos hashajtó.

KÖZGAZDASÁG

Csőd előtt a szamosvölgyi teherszállítás Nyolcvanezerrel harmincezerre apadt a CFR kocsi-parkja

(Cluj-Kolozsvár, december 1. Az Új Kelet tudósítójától.) A szamosvölgyi fatermelők és más vállalatok részéről egyre gyakrabban hangzanak el panaszok a CFR ellen. Ezen a vonalon ugyanis hetenként csak két tehervonat közlekedik, amely megközelítőleg sem bizonyul elégséges a szamosvölgyi teherszállítás lebonyolítására. A teherszállítás hiányát nyáron nem érezték annyira a vállalatok, mint most, amikor megkezdődött a tüzfűszállítás. Különösen súlyosan érinti a tehervonatok hiánya a zsidói, szurduki és óradnai bányákat és fűrésztelepeket, mert produktumaik nagyrészt nem tudják elszállítani, ami természetesen óriási károkat okoz a vállalatoknak.

A szamosvölgyi szállítási mizériák ügyében kérdést intéztünk Hosszu Vazul igazgatóhoz, a kolozsvári üzletvezetőség főnökéhez, aki kijelentette, hogy a kérdés megoldása azon az egyszerű tényen mulik, hogy az üzletvezetőség nem kap elég vagon a bukaresti kocsis-elosztó központtól és így csak a legnagyobb megfizetések árán tudja a megnövekedett szállítás lebonyolítani.

Nem oszlatják fel a kereskedelmi inspektorátusokat. Az egyik kolozsvári lap-tárunk arról adott hírt, hogy a kormány elhatározta a kereskedelmi inspektorátusok felszámolását és az inspektorátusok feladatait a jövőben repülőbizottságok fogják végezni. A hírrel kapcsolatosan Mazuchi, kolozsvári kereskedelmi inspektor, kijelentette lapunk munkatársának, hogy már szó sincs az inspektorátusok felszámolásáról. A hírből csupán annyi igaz, hogy az állami költségvetés tárgyalásánál Bratianu Vintila pénzügyminiszter felvetette ezt a tervet, amely azonban a kereskedelemügyi miniszter ellenállásán megdőlt.

Románia bankjegyforgalma. A Banca Nationala legújabb kimutatása a következő: Váltótárca legutóbb nyolcmilliárd 428,779.447 lej. Váltótárca ma nyolcmilliárd 407,784.403 lej. Bankjegyforgalom legutóbb huszmilliárd 244.110.341 lej. Bankjegyforgalom ma huszmilliárd 411,759.392 lej. Az értékpapírokra adott kölcsönösszám a négy milliárdval emelkedett a legutóbbi kimutatás óta.

litást lebonyolítani. A szamosvölgyin ezelőtt is csak két tehervonat végezte a heti szállítást, tehát nem a vonatok számán, hanem azon mulik a teherforgalom lebonyolításának a nehézsége, hogy a szerelvényekhez alig néhány kocsit tudnak kapcsolni.

Mindenesetre szomorú képet adja ez a nyilatkozat annak az állapotnak, amely a CFR-nél uralkodik. 1921-ben a CFR kocsi-parkja 80 ezer fedett és nyitott vagonból állott, melyből mintegy 75 ezer volt forgalomban. Azóta a szakszerűtlen és hanyag gazdálkodás következtében a használható kocsik száma 30 ezerre csökkent, míg a többi ötvenezer kocsi teljesen használhatatlan állapotban van. Természetes, hogy ennek az ötvenezer kocsinak a hiánya súlyosan érezteti hatását és a romániai vasúti szállítás egyre jobban közeledik a teljes csőd felé. A kolozsvári üzletvezetőség például még egy évvel ezelőtt ötezer kocsit kapott havonként a CFR elosztó szervétől, míg jelenleg alig kap négyezret.

A legfőbb gazdasági tanács ülése. Bukarestből jelentik: A legfőbb gazdasági tanács pénteken ülést tart, amelyen folytatják a szövetségi törvényjavaslat tanulmányozását és határoznak a buza, a liszt, a repce, az olajpogácsa és az állat-állat kivitelenek újabb szabályozásáról.

Új postavezérigazgató. Bukarestből jelentik: Marinescu helyébe, aki tudvalevőleg Cherchez lemondása óta a postavezérigazgatói teendőket meg van bízva, a kormány Misa Rosca vezérinspektort nevezte ki postavezérigazgatónak.

Emelik a papírárat. Kopenhágából jelentik: Európa legnagyobb papírvállalatai legutóbb Kopenhágában kongresszust tartottak, amelyen elhatározták, hogy a termelési költségek emelkedésére való tekintettel felemelik a papírárat.

Lejár a nemes valutákban fennálló adósságok moratóriuma. Bukarestből jelentik: A pénzügyminisztérium hivatalosan közli, hogy december 16-án lejár a fizetési haladék, melyet a nemes valutákban fennálló adósságok rendezésére adtak meg.

Nemes fémárak a budapesti ékszer-tőzsdén. Budapestről jelentik: A tegnapi megnyílt értéktőzsdén az első kötés négyszáz gram szinarany volt 42.700 koronás egységárban. Utána szinezüstben jött létre kötés 15.700 koronás egységárban. A százkoronás magyar aranyért 1,620.000 papirkoronát fizettek. Drágakövekben is sok kötés van.

Tüzifaellátásra nem hirdet árlejtést a CFR. A CFR kolozsvári fizletvezetősége az elmúlt évek folyamán rendszerint árlejtést hirdetett nagyobb mennyiségű tüzfára. Mint értesülünk, az üzletvezetőség az idén nem fog árlejtést hirdetni, miután a zsilvölgyi és a többi bányák széntermelése annyira javult, hogy a CFR szükségletét teljes egészében fedezi. A nyolc bánya átlag napi száz vagon szenet termel, ez a mennyiség pedig fedezi a vagonok fűtését úgy, hogy fával csupán a várótermeket és irodahelyiségeket fűtik.

A budapesti bankok már magyar koronákban is elfogadják a külföldi váltók ellenértékét. Budapestről jelentik: A devizaforgalom szabaddátétele óta a magyar pénzüzetetek külföldről beszedésre érkező váltóknál már nem ragaszkodnak a külföldi fizetőeszközben való fizetéshez, hanem a hivatalos napiárfolyamok alapján magyar koronákban is elfogadják a váltóösszegeket. Eddig a Devizaközpont által előírt igénylés és a magyar valuta bizonytalan árfolyama gátolta a bankokat ebben a megkönnyítésben.

Bécsi marhavásár. (Saborsky és Fiai cég jelentése). A mai bécsi marhavásáron felhajtás volt 2549 darab. Ebből volt romániai 370 darab. Az árak tíz garassal olcsóbbodtak. Jegyzések I-a árúnál 160-185, II-a árúnál 130-150 schilling.

Saborsky József és Fiai cég

Wien, III. 4 ST. Marx. Sürgönycim: Saborskysöhne
Wien - Előállat-küldemények címe: Saborsky József és Fiai, Wien ST. Marx. - Huskületemények címe Saborsky József és Fiai, Wien, Grossmarkthalle.

TŐZSDE

December 1-én

A lej: Zürichben 237.50, Párisban 11.30, Budapestben —, Bécsben —

Kolozsvár. A piac a délelőtt tozokodóan indult, délután azonban erős szilárdulás állott be, amit a Busarest felől mutatkozó erős kereslet a külföldi fizetőegységek után okozott. Az árfolyamok a következők:

Bécs 31.70-31.40, Prága 6.56-6.60, Budapest 318-322, Páris 8.75-8.60, Zürich 42.80-42.90, Newyork 221.00-222.00, London 1078-1080, Milánó 8.90-8.95.

Zürich. Zárlat: Berlin 123.50, Amsterdam 208.65, Newyork 518.75, London 2513.00, Páris 2065.00, Milánó 2090.00, Prága 1537.50, Budapest 72.70, Belgrád 920.00, Bukarest 237.50-Varsó 56.50, Bécs 73.15.

Bukarest. Devizák: Páris 8.87, Berlin 52.80, London 1077, Newyork 221.15, Milánó 9.00, Zürich 42.85, Bécs 31.00, Prága 6.60, Budapest —

Bukarest. Valuták: Napoleon 820, német márka 52.50, leva 1.55, török lira 125, font sterling 1060, francia frank 9.00, svájci frank 42.00, olasz lira 9.05, drachma 2.90, dinár 380, dollár 221.00, lengyel forint 33.00, osztrák schilling 31.50, magyar korona 31.00, cseh korona 6.50, belga frank 9.80, holland forint —

Telefon 446

SINGER

Piaja Reg. Ferdinand 66. (Főter)
Tárgy Marcs.

Sifonfejgyár

és nikkelező telep. Szikvizés és kracherlis üvegek, valamint mindenféle gumik gyári raktára. Üvegnevadás. Régi fejek átönzése a legelőnyösebb árban.

Valódi persa-szőnyegek
Alkalmi vétel, olcsó árak. **Stornberg**, Oradea-Mare, Bul. Reg. Ferd.

Nagy szenzáció!

A Renaissance

áruházban, Calea Regie Ferdinand 15.

Üzletfelosztás miatt

nagy végeladás.

Az összes, raktáron levő áruk minden elfogadható árért lesznek **klárusítva.**

Nagy maradékvásár

estli ékszer-
nap megnyilt
ram szinarany
ana szinezust-
egységárban.
20.000 papir-
ok kötés van.
et árlejtést
vezetősége az
árlejtést hir-
a. Mint ér-
én nem fog
völgyi és a
javult, hogy
n fedezi. A
születet ter-
a vagonok
árótermek

ar magyar
öldi váltók
A devizafor-
pénzintézetek
nál már nem
n való fizet-
mok alapján
ltösszegeket.
igénylés és a
átolta a ban-

sky és Fiai
sáron felhaj-
romániai 370
odtak. Jegy-
ál 130-150

ai cég

borskysöhne
porsky józsef
nények címe
ssmarkthalle.

11-30, Buda-

ózkodóan in-
s állott be,
és kereslet a
Az árfolya-

6-60, Buda-
rich 42 80—
don 1078—

Amsterdam
13-00, Páris
7-50, Buda-
st 237-50—

87, Berlin
15, Milanó
Prága 6-60,

820, német
125, font
svájci frank
2-90, dinár
00, osztrák
eseh korona

(Fóter)
Mars

gyár
kvizes és
mint min
i raktára.
fejek át-
b árbau.

geek
Ste-n-
g. Ferd.

20%-OS karácsonyi árenged-
mény mindennemű
szőrmearuban.
Izrael József szőrmearuházában
Cluj, Calea Victoriei No 2.

Szerkesztői üzenetek

V. Izsák, Viseul de Sus. Köszönjük szíves
figyelmességét. Mi is ismerjük az 1878. évi V.
törvényoikt 172-ik paragrafusának második be-
kezdését. Csakhogy... bizonyára ön is ismeri
azt az anekdotát, amelyben a falusi gazda szal-
szal bátorítja a kutyaót megijedt vendégét,
hogy nem tudja-e, amelyik kutya ugat, az nem
harap, mire a vendég így válaszol: „En tud-
dom, csak az a kérdés, hogy a kutya is tudja-e?”
Igaz, a hasonlat kissé sántit, mert jelen eset-
ben a másik fél is tudja, hogy ugyanazon
büntetés éri azt, aki a 171. § ban meghatáro-
zott módon valamely osztályt, nemzetiséget,
vagy hitfelekezetet gyűlöletre izgat a másik ellen,
ugyszintén azt is, aki a tulajdon, vagy a há-
zasság jogintézménye ellen izgat — de... ha
mi is tudjuk, a másik is tudja, hol van hát a
hiba?

F. Ernő, Asau (Bacău megye). Annak a
definíciónak, hogy szép az, ami érdek nélkül
tetszik, Greguss Agost esztétikus a megalkotója.

H. Mihály, Orsova. Levelét áttettük az Er-
délyi Zsidó Árvagondozóhoz, amely kívánságát
valószínűleg teljesíteni fogja.

A. S. A kilátásba helyezett amnesztiára vo-
natkozó rendelet még nem jelent meg, de kül-
önböben nem valószínű, hogy ilyen természeti
dolgokra is ki fog terjedni. Talán decemberre
mégis meglesz az amnesztia.

H. L. Aiud. Családi levéltárat legelőnyöseb-
ben muzeumbanál és gyűjtőknél értékesíthet.
S. Bernát Turnu Severin. Levelét áttettük
a Palesztinahivatalhoz, amely válaszolni fog
önnök.

M. M. Viseul de sus. Kérjük, írja meg
pontosabban, hogy mire akar választ. Levelé-

ből nem tűnik ki tisztán, hogy kié a vagyon
és kik akarnak osztozkodni rajta.

F. L. Jibou. Olyan rendelet nincs, amely
azt írná elő, hogy az 1904 beli születésű kato-
nák csak egy évet fognak szolgálni. Annyi
igaz, hogy az új honvédelmi törvény a katonai
szolgálat idejét két évről 19 hónapra fogja
leszabni.

„Orion.” Az Uj Kelet hasábjai nem fogad-
ták be a versét. Megbocsátunk.

K. Dezsőné, Csucsá. Levelét áttettük az
Aviva-szövetség központjához, amely beható
felvilágosítással fog szolgálni.

P. G. Satumare. Az utlevélnek okvetlenül
Palesztinára is kell szólnia.

B. L., Lugoj. Az említett bizottság műkö-
dése csakis Beszarábiára terjed ki.

M. M. Cégeket elvből nem ajánlunk.

Ben Czur. Az eset, bár szomorúan jellemző,
nem érdemli meg, hogy szóvá tegyük. Kiseb-
b-igényű hetilap talán felhasználhatná.

Rendkívüli alalmi árak!

I-a színes french ing csak 260 lej
Selyem elejű ingek, legfino-
mabb kivitelben csak .. 350 lej

WEISS SIEGFRIED

kalap- és uridivat áruházá-
ban, Cluj, Calea Reg. Ferdinand 10 sz.

Északromániai

1925. dec. 5-11.   1925. dec. 5-11.

Karácsonyi Mintavásár

SATU-MAREBAN

Ünnepélyes megnyitás: dec. 5-én d. e. 10 órakor.

Rádio.   Kongresszusok.   Ünnepi előadások.   Tárgysorsjáték.

GÁRDI IMRE fényképészeti műtermében
előre bejelentett felvételek késő esti órában is eszközöltek. **Női portrait,**
gyermekfelvételek és nagyítások speciálisan szép kivitelben. Lloydexpress

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

OPERA ROMÁNÁ.

Programul săptămănal.

Szerda, dec. 2.: „Le jongleur de Notre Dame”.
(Premier)

Péntek: „M. Butterfly” (Cio Cio San szerepében
Lipkowska Lidia, mint vendég)

MAGYAR SZÍNHÁZ

A színházi iroda közleményei

Orlow. Eddig három előadása volt: és mind a
három zseftolt nézőtér előtt folyt le. Ebből arra
lehet következtetni, hogy a többi előadásai is
olyan érdeklődés mellett történnek, mint eddig
voltak. Az Orlow szövege és zenéje, a színházak
teljes odaadása mind megtalálják a közönség ille-
ményes vezető útát bizonyosra vehető, hogy sokan
lesznek, akik kétszer, esetleg többször megnézik,
mely nemcsak a szívet kápráztatja el, de a léle-
ket is felüdítést ad könnyű, melodikus zenéjével,
finom és jól sikerült táncjaival. Csütörtökön és
pénteken rendez esteti helyarákkal adják, bérlet-
szünetben.

Névtelen hajó. Mialatt az operettegyüttes a
diadalmas sikerű Odótot játsza minden este, az
alatt a Bukarestben vendégzereplő drámai együt-
tes részül a egyetemesi premierre, mely a drámai
társulat hazakerkezése után szövetkező napokban
többször bemutatni Sutoa Vana kölföldön hallatlan
sikerrel mutatott színdarját, a Névtelen Hajó, me-
lyet H. rsányi Zsolt fordított magyar nyelvre.

Piroska és a farkasok. Vasárnap délután fél
3 órakor a gyermekvilág nagy örömeire újra műsorra
vette a Piroksa és a farkasok c. gyermekdarabot,
melynek mindig negyszemű gyermekhölgytől volt
és mindig nagy sikerrel adták elő. Ez a kedves
mesejáték tele van jókedvvel, humorral, táncsal,
muzsikával, úgy, hogy a gyerekeknek nagy bold-
og-ágot fog okozni az előadás.

Hazudik a muzsikaszó. Két éves pihentetés
után újra előveszi a magyar színház Erdélyi és
Naumann kedves, nagy sikert értett operettjét
vasárnap délután fél 6-kor, leszállt ott helyarákkal.
Lengyel, Neményi, Leóvay, Kőszegi, Ádor István,
Kócs, Uvári, Lásó játékok a vezetőszerepeket.

Az Orlow második premierje. Az Orlowból a
jövő hét szombat estéjén második premiert rendez
a színház. Ezen a premieren Nadja sz repét Pintér
Böske fogja játszani, aki rendkívüli ambícióval
készül erre a szerepre. A művészön teateltjeiről
csodákat beszélnek. Ezt a premiert premier bérlet-
ben és mérsékelt emelt helyarákkal tartják meg.
Utána hétfőn A) bérletben, kedden B) bérletben.
Azok a bérletek, akik nem óhajtják másodszor is
megnézni az Orlowot, sz veskedjenek a titkári iro-
dához fordulni, ahol készségesen visszafizetik az
egy egy estére eső bérletösszeget.

Magyar Színház heti műsora

- Szerda: Orlow (Bérletszünet, mérsékelt emelt helyarákkal)
- Csütörtök: Orlow (Bérletszünet, rendez esteti hely-
arákkal, sorozat 132)
- Péntek: Orlow (Bérletszünet, rendez esteti hely-
arákkal, sorozat 133)
- Szombat d. u. 4 kor: János vitéz (Ifjúsági előadás,
olcsó helyarákkal. Bevezető előadást tart dr.
Kovács János. Sorozat 134.
- Szombat este 8 kor: Orlow. (Pintér Böske fellé-
pésével, Neményi Lillivel, László Andorral,
István és Leóvayval. Premier-bérlet 21 sz.
Mérsékelt emelt helyarak. Sorozat 135)
- Vasárnap d. u. fél 3 kor: Piroksa vagy a farkas,
vagy a Villáskirály leánya. (Gyermekelőadás,
mérsékelt helyarákkal. Sorozat 136)
- Valárrap d. u. fél 6 kor: Hazudik a muzsikaszó.
(Operettepreiz, új szereprészéssel, Lengyel
István, Neményivel, Istvánossal. Lezállított
helyarákkal. Sorozat 137)
- Vasárnap este háromnegyed 9 kor: Orlow. (Pintér
Böskevel, Neményi, László, István, Leóvay-
val. Mérsékelt emelt helyarákkal. Bérlet-
szünet. Sorozat 138)
- Hétfő: Orlow (Pintér, Neményi, László, István és
Leóvayval. Mérsékelt emelt helyarak. Napi
bérlet 45 sz. A. Sorozat 139)

Manométereket

és mindenféle mérőműszereket készít, javításokat vállal **GÁSPÁR** műszerész, Arad Str. Borja I. (v. Széchenyi-u.) Javítás végett beküldött műszereket állami hivatalos ellenőrzés után, rövid idő alatt visszaküldöm. Telefon 315 sz.

Kedd: Orlov. (Piatér, Neamnyi, László, Iház és Leóweyval. Mérvékeltén emelt helyekkel. Napi bérlet 46 sz. B. Sorozat 140)

Mozgó műsora.

Select-mozgó. Kedd, szerda és csütörtök. december 1, 2 és 3 „Az Apokalypsis 4 lovagja”. Nonumentális film 12 felvonásban, filmre alkalmazva a nagy amerikai rendező Rex Ingram, Blasco Ibanez regénye után. Főszerepben a legnagyobb amerikai művésze.

Urania-mozgó. Kedd, szerda és csütörtök, december 1, 2 és 3 „A sötét éjszaka”. I. rész. Szencziócs spor dráma, két részben és 12 felvonásban. Főszerepben Edith Johnson és William Duncan.

Apollo-mozgó. Kedd, szerda és csütörtök, december 1, 2 és 3 „Vérző arén”. Szencziócs dráma 8 felvonásban, a spanyol biaviadorok életéből, filmre alkalmazva Blasco Ibanez regénye után. Főszerepben R. del Rio Valentino.

Kárpitos kellékek

Afrika, Gradlik, Viaszovászón, Gurtnik, Spárgák, Hessian

BOSKOVICS JÓZSEF CLUJ

szék és ponyva kölcsönzési és eladási üzlete Strada Regina Maria 15 sz. Telefonszám: 910.

APRÓHIRDETESEK

Magyar nyelvű hirdetés, vastagabb betűvel a lap. Helyi hirdetés 30 lej, állatköröknek 30%, kedvezményes árú hirdetésnek díja előre fizetendő.

Önhibáján kívül elbocsátott körjegyző, 36 éve, 18 évi pr. xissal, perfect román német, heber, magyar, bármilyen alkalmazást vállal, esetleg elemi ták és középiskolások tanítását is elvállalja az emittott nyelvek bármelyikén. Ugyazian zongorázni is tanít a legmagasabb fokig. Vidékre is elmegy. Szívss megkereséseket „Lelkiismeretes” jellegre a kiadóba kér.

Jó házi kóser ebélszot kapható. Jakobiné, Roz. Ferd. 67. 803

ארטה כשר

vágott liba
Liba hús, zsír, füstölt hús, liba hús állandóan legolósabban kapható

Baumhaft-nál,
Cal. Reg. Ferdinand 10 (v. Wesselényi M-u)

Heber nyelvtanár, kitűnő módszerrel vállal csoporttanítást, olvasn. Kivonat hához is eljár. Cim a kiadóban. 302

Kerestünk azonnali belépésre egyes szorgalmas vaskereskedő segédet román nyelvű magyar nyelvtudással. Üzlet szombaton zárva. Isák és Sternberg, Targu-Mures.

Palesztinába utazók figyelmébe

150 dunam megművelés alatt álló, beidő éggel felszerelt Rothschild-telep 40 és holt felszereléséhez 4-500 forint készpénzzel rendelkező társ keresetlik. Bővebbet a Palesztinahivatalnál, Cluj, Str. Baron L. Pop 10.

Eladó alig használt férfi ruhakészlet, öltöny és női ruha. Érkezni délután 2-5-ig. Székesly, Str. Radu 9. I. em. (Bocska-utca)

Egy textil és egy rövidíru segédet keresünk, lehetőleg azonnali belépés. Ajánlatukat csak oly segédek küldjék kik hasonló nagykereskedésben, egy-egy cégnél huzamosabb ideig voltak alkalmazva. Fizetési feltétel megjelölendő és bizonyítvány-mázaslatok mellékelendők. Cim: Erdélyi Általános Kereskedelmi r.-t., Alba-Iuliu. 293

Magánjáró öntvényeket nyeren és megmunkálva szállít Friedrich Testvérek gépgyára, Timisoara. 1819

Használjunk kizárólag

כשר PLANTOL כשר

legjobb bővényszirt, mert ez tisztá, egészséges és kiadó!

Főtisztelendő Fuchs Benjámín nagyváradi főrabbi felügyelete alatt készült, szigorúan ortodox rituális előírás szerint.

Képviselet: **HARTIG & HIENZ Cluj**
Str. Julia Maria 8. Telefon 1-18.

Gajzágó Márton

Cluj, Str. Regina Maria No 24.

kóses, málkoszórtis, műszerész, nickelőző telep.

חלפים ונד איממער
לאגער

MARTIN PAL Jun.

Cluj, Piața Mihail Viteazul 25.

כשר ועלכווארען פארבריק

ערציינט אללערליי ועלכווארען
עסעקעטע ווערען פראכטע פער נאכנאמען
פערקעוארט. פריידקראנט אונד הושר און פערלאנגען.

Szomoruan jellemzi a mai idöket, hogy a higienia legelemibb szabályainak betartása pénzkérdéssé válhatott. Sokan nem ápolják helyesen a szájat és fogakat, mert a fogkrém és fogpor aránytalanul drágák. Pedig van egy rendkívül hatásos és gazdaságos módszer arra, hogy a szájat frissen és a fogakat egészségesen tartsuk: egy pohár meleg víz néhány csepp ODOL-lal elegendő arra, hogy a szájat felüditse és fertötelenítse. Az ODOL-nak megvan az a tulajdonsága, hogy behatol mindazon lyukakba és közökbe, amelyeket fogkefével nem lehet elérni és használata után még sokáig ellenállást fejt ki a szájban végbemenő erjedési és rothadási folyamatokkal szemben. Az ODOL-nak ezen maradandó hatását semmiféle fogkrém vagy fogpor nem éri el. Az ODOL rendkívül koncentrált és ezért igen gazdaságos.

GYAPJUIPAR R. T. TIMIȘOARA

Gyapjumosóda, gyapjufésülde, kamarn, vigogne-szövöde, takácsmühelyek, mügyapjagyár, apretura, festöde.

Köztött és szövöttárugyár
Körülbelül 2000 munkást foglalkoztat. Saját konfekciós és juhtenyésztés

Figyelem! Radio-amalörök!

Ne vásároljon addig, amíg meg nem hallgatta a **Radio Technica** készülékeit, amelyeknél a legjobb anyag s a legjobb technika kezeskedik a legjobb sikerről. — Radio Technica vezetőség és gyár: Brasov (Brassó) Vasut-utca 39. Telefon 58.

Igazi élvezetet csak úgy szerezhet magának a világ minden részéből érkező hírek, hangversenyek, előadások hallgatásával, ha készülékét a Radio Technicától szerzi be. 3-5 csöves készülékek minden alkatrészszel és felszereléssel kaphatók. A vevők számára az antenna-antennát a gyár megszerzi és minden speciális kívánságot a legelőnyösebben teljesít.
Exp. Targu-M. Dacia, Str. Eminesca 7.

Mégis csak legjobb a késnélkül

„RASOL IDEAL“

borotváló por mely az ország területén higienia szemponthól a legjobban eliszert borotváló szer, az arcot nem marja és kellemes hatást hagy utána. — Ovakojunk az Mindenütt kapható. Itálmás utáznatoktól Csak az „IDEAL“ Egyedüli készítője: felírásu a valódi.

Reszling József fodrasz
Cluj, Calea Reg. Ferdinand 30.
Sighetul-Marmatiói egyedárusítója **Glinzman Adolf** drogeia, Str. Bogdan Voda 40.

szervezési
kivatal és
Kiszámith
jai. Miként a
tal és taktika
tényedébe ejte
mávy is jelen
végzi immár
leteit — ő ne
Az ország lak
ocsudni és a
lami új törvé
százereinek é
oktatásról szó
tégi rejtelm
összes eddigi
élenk emlékez
elemi felhábo
népek, de a de
köréből is ki
ter parlament
ról szóló törv
káról felszak
egészen Genfi
vetségi körök
Bukarestben,
a hirhedt tör
szénátus letárg
marában is gy
válás felé. És
váratlanul me
münk örült se
val visszavont
alatt álló törv
böző technika
vényjavaslat v
hogy a javasla
ellenzék impo
kellett sürgöse
kedésének utjé
Több mint
közoktatásügyi
idő alatt kü
kormány és a
házak képvis
bizonyos szeli
már úgy látsz
ezt a törvényt
ségi kívánságo
tető alá hozni
enyhitéseket es
hetekben hall
kormány berke
szívvel várták
ghelescu minis
latát, amely m
jogos kívánság
De mint m
utjai kiszámith
cseletést kapt
megegyezés hel
höz folyamod
Anghelcsu mi
szerűen a kam
tási törvényter
talmát akár a
pártok ismerté
nökség jelenté
hogy a javasla
kerül ismét a
lendő módosítá
tes vita során
Lehet, hog
mávy csakugy
resztülvinni, de
és tudjuk már,
zák érettnék,
képviselő tégna
ték arra, hogy
ról való leve